

JOHANNA LINDFORS

SIBELIUSTEN TYTTÄRET

WSOY

JOHANNA LINDFORS

SIBELIUSTEN TYTTÄRET

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Lämmin kiitos saamastani apurahasta
WSOY:n kirjallisuussäätiölle.

Ensimmäinen painos
© Johanna Lindfors ja WSOY 2026

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
Lönnotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
ISBN 978-951-0-46171-6

Painettu EU:ssa
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@wsoy.fi

Äidilleni ja isälleni,
sekä tädilleni,
joka meni poimimaan kieloja Ainolan metsään.

JOHAN CHRISTIAN JULIUS (JEAN) SIBELIUS (1865–1957) & AINO SIBELIUS (1871–1969)

Marijatta
Kirves
(1915–2013)

Martti
Paloheimo
(1917–1987)

Janne
Paloheimo
(1922–1989)

Erkki
Virkkunen
(1917–2013)

Laura
Enckell
(1919–2014)

Merike
Ilves
(1925–2006)

Jan
Ilves
(1927–2016)

Risto Jalas
(1929–1956)

Pauli
Blomstedt
(1937–1941)

Tapio
Jalas
(1941–1993)

Satu
Jalas-Risito
(1943–)

Aino
Porra
(1946–)

Juhana
Blomstedt
(1937–2010)

Petri
Blomstedt
(1941–1998)

Anssi
Blomstedt
(1945–)

Severi
Blomstedt
(1946–)

SISÄLLYS

Lukijalle	11
1890–1910-LUVUT: Yhteenkietoutuvat elämät	
Janne ja Aino	19
Papan kulta	26
Odotusta ja menetyksiä	31
Suurin suru	36
Koko perhe Rapalloon	47
Vapaa-ajan vietto	54
Ajatus Ainolasta syntyy	58
Tuusulanjärven vanhemmuutta	64
Koulunkäyntiä	72
Sairastapauksia	76
Hiljaiseloa	80
Taiteilijaperheiden huveja	83
1910–1930-LUVUT: Kohti omaa tietä	
Heidi syntyy, Eva kihlautuu	97
Teatteri vetää puoleensa	101
Eva siirtyy aikuisuuteen	107
Ruth herättää huomiota	113
Rakas kapinoiva Katarina	122
Välirikkoja ja kieliriitoja	129

Pulmuset	132
Suomi itsenäistyy	139
Rakkautta sisällissodan aikaan	145
Kapinakevät kääntyy syksyyn	156
Katarinan sydän särkyä	161
Ura vai avioliitto?	169
Leninkejä ja sminkkiä	172
Ruth elämän pyörteissä	176
Pulmuset lähtevät kouluun	185
Ilvesten perhe	193
1930–1950-LUVUT: Sukupolvien yli	
Hääjuhlia	201
Perheen turvapaikka	209
Töitä ja ulkomaanmatkoja	214
Paloheimojen pankkiasiat	222
Idylliset kesät	228
Sota mullistaa taas elämän	234
Rauha katkeaa	242
Primadonnan roolit ja rakkaudet	251
Eva työelämässä ja seurapiireissä	263
Heidistä tulee taiteilija	268
Tyttäret isoäiteinä	279
1950–1980-LUVUT: Hiljentyvät vuodet	
Hyvästejä	287
Kurjet lentävät Ainolan yli	292
Matkoja ja yhteydenpitoa	297
Kuin itse taivahan kansi sois	302
Kirjailijalta	311
Kiitokset	315
Lähteistä	317

LUKIJALLE

Ainola, Sibeliuksen perheen talo, kohoaa pienellä mäellä, Kielo-rinteellä, Järvenpääntien varrella, hieman Tuusulanjärven rannasta pois päin. Sitä ympäröi metsäinen tontti, ja sen salin kauniit ruutu-ikkunat katsovat tielle päin. Nykyisin puut kaartuvat suojelevasti talon ylle, ja ilta-aurinko paistaa sen ympärillä kuin hellästi sitä pidellen. Ainolaan noustaankiekkatietä pitkin. Kuistilta avataan eteiseen johtava idänpuoleinen ovi. Vaaleaksi maalatut seinät, tummanvihreät ikkunanpuitteet ja punertava tiilikatto luovat vieraille ilahduttavan näyn. Sisältä talo on yllättävän pieni ja viihtyisä, ei laisinkaan suureellinen, saati näyttävä. Vastaan tulevat narisevat lattialankut, hivenen kauhtuneet tapetit, ikkunalaudalla kukoistavat pelargoniat. Vihreä takka, säveltäjän flyygeli, mukavia tuoleja ja kaunis vaaleasävyinen sohvaryhmä. Täällä on eletty. Iloittu ja surtu, väiteltä ja naurettu, itketty, rakastettu, soitettu, luettu, tehty työtä, syöty ja leikitty. Täällä on odotettu ja kaivattu, ehkäpä jopa tylsistytty. Ainola on ollut koti, turvapaikka, satama, tai kuten siellä asuneet tytöt pieninä ajattelivat, laiva, jota isä johtaa vakaasti läpi elämän myrskyjen.

Perheen äiti Aino Sibeliuskinkin piti onnellisuutta päällimmäisenä muistona heidän elämästään. Läheinen ja rikas perhe-elämä tuntui

olevan Sibeliuksille kalleinta, olkoonkin, että säveltäjäpuoliso Jean kenties tulkitsti sitä omalla tavallaan, vapaammin ja itselleen suotuisammin. Puolisoiden laaja kirjeenvaihto paljastaa heidän tunnuslauseensa: ”Me, me ja vielä me!”

Jean ja Aino Sibelius saivat kuusi reipasta ja vauhdikasta tytärtä, Evan, Ruthin, Kirstin, Katarinan, Margaretan ja Heidin, joista viisi kasvoi aikuisiksi. Jokaisella heistä on tietenkin omat ominaispiirteensä. Jokaisen energia ja pyrkimys tukea muita on ainutlaatuinen kulttuurikodin perintö. Heitä yhdisti paitsi isän vaatima hyveellisyys, myös äidin vankkumaton vaatimus ahkeruuteen ja velvollisuudentuntoon. ”Heillä kaikilla oli kyllä vahva selkäranka”, sanoo Jean Sibeliuksen lapsenlapsi Satu Jalas-Risito. ”Kyllä se oli papan selkäranka.”

Vanhimman tyttären Evan sitkeyttä ja päättäväisyyttä tarvittiin hänen elämässään useinkin. Evalle oli ominaista kohdata vastoin käymiset suoraan. Kirjeenvaihdosta saa kuvan, että hän kykeni käsittelemään ikäviäkin asioita tyyneydellä. Se ei suinkaan ollut luonteen kylmyyttä, sillä Eva oli vahvasti tunteva nainen. Se oli ennemminkin hyväksyntää ja laajempaa ymmärrystä siitä, että elämässä saattoi tapahtua asioita, joihin ei voinut vaikuttaa tai jotka olivat yksinomaan negatiivisia. Evan peräänantamattomuus yhdistyi myös vastuunkantoon. Hän ei milloinkaan kokenut työtä epäreiluna tai liian vaativana, vaan jokaisen omaan polkuun kuuluvana asiana. Evan järkähtämättömyys auttoi nuorempia sisaria tavalla, jota voi kutsua lämpimäksi huolenpidoksi.

Ruthille oli tyypillistä paitsi teatraalisuus, myös tietynlainen itsekkyys, jota usein pidetään luonteenomaisena piirteenä hänen kaltaiselleen esiintyvälle taiteilijalle. Työuransa Ruth teki näyttelijänä. Häntä kannatteli vahva ja oivaltava huumorintaju, kyky nauraa itselleenkin ja löytää huvittavaa elämän yksitoikkoisuudesta. Myöhemmällä iällä Ruthissa oli havaittavissa, jos nyt ei suorastaan katkeruutta, niin ainakin pientä epäilystä tai katumusta siitä, mitä oli aikoinaan valinnut. Kenties Ruth oli loppuun asti epävarma

rakkaudesta ja kyvystään antaa perheelleen sitä, mitä häneltä odotettiin. Perinteisenä perheenäitinä ja puolisona Ruthia ei voida pitää niin kovin kuin hän olisi sitä yrittänytkin olla. Oma taide ja luova työ menivät kaiken edelle, ja toisinaan Ruth tuntui potevan siitä huonoa omaatuntoa. Silloin hän ei kyennyt oikeastaan olemaan täydellisesti läsnä kummassakaan roolissa, ei taiteilijana eikä äitinä. Ruth kuitenkin saavutti ammatillisesti isoja voittoja, ja olisi ehdottomasti ansainnut suuremman tunnustuksen taiteestaan.

Pienenä kuolleen Kirstin luonnetta on tietenkin vaikeaa arvioida, mutta kaikesta päätellen hän oli vähintäänkin yhtä päättäväinen ja iloinen lapsi kuin Eva ja Ruth. Hiljaisuus, joka hänen kohtaloaan ympäröi, kertoo riipaisevalla tavalla siitä traumasta, jonka lapsen menettäminen vanhempien elämään jätti. On koskettavaa lukea Ainon ja Jannen kirjeenvaihdon rivien välistä kaipauksesta ja rakkaudesta kuollutta lasta kohtaan.

Neljäntenä syntynyt Katarina oli monipuolinen, lahjakas nainen, joka ilmaisi itseään niin kirjallisesti kuin musiikillisestikin. Hän luopui kuitenkin pianistin urastaan ja keskittyi koko tarmollaan sivistyneen kodin ja ympäristön luomiseen. Katarinalla oli voimakas luonne, ja vahva tarinankertojan mieli kannatteli häntä läpi elämän. Se avasi hänelle rikkaan sisäisen maailman, joka kenties osaltaan korvasi ammatillisen uran puutteen. Katarina oli huumorintajuinen ja viiltävän tarkkasilmäinen tutkija, jolle maailma tarjosi materiaalia loputtomiin. Lukemiseen uppoutuminen ei ollut vähäinen kyky, ja se toi hänelle sekä iloa että eräänlaista ryhtiä ja voimaa.

Viides tytär Margareta saattoi vaikuttaa tavanomaiselta ja vaite-liaamalta, mutta hänenkin luonteessaan on havaittavissa tiettyä päättäväisyyttä ja vahvuutta, jota löytyi varsinkin Eva-sisaresta. Margaretan rohkeus ei näkynyt suurissa eleissä tai saavutuksissa vaan erityisesti uskalluksessa ylittää omaa ujouttaan ja pitää huolta perheestään vaikeiden aikojen yli. Hän tuki miestänsä vankkumattomasti ja seisoi samalla aina lastensa puolella. Lisäksi Margaretan elämää rytmittivät päivätyö ja virkanaisen rutiinit. Se, että hän

kykeni hoitamaan kaikki roolinsa erinomaisesti, ei kerro niinkään tottelevaisuudesta kuin kyvystä organisoida ja toimia. Kaikista Sibeliuksen tyttäristä Margareta oli varmaankin samankaltaisin äitiinsä kanssa, sillä hänestä löytyi Ainolle ominaista luonteenlujuuutta, joka oli seurausta vahvasta sisäisestä kompassista.

Heidin asema perheen nuorimpana vaikutti myös hänen persoonallisuuteensa. Heidi sai lapsuudessaan sellaista huomiota, jota kenties vanhemmilta sisarilta oli aikoinaan puuttunut. Samalla hän leimautui voimakkaasti äitiinsä ja jonkin verran myös Eva-sisarensa ja haki läpi elämänsä omaa paikkaansa ja arvostusta. Heidi oli arka, mutta häntä ohjasivat selkeä taiteellisuus ja taiteen tekemisen tarve. Hän loi uran keraamikkona ja muotoilijana. Heidn näkemyksiin saattoivat vaikuttaa hänen mukautuvuutensa ja vahvatahtoisen aviomiehen taiteellinen visio. Kuitenkin nimenomaan Heidn omin muotokieli oli yksinkertaisuutta, kauneutta ja tyylikkyyttä painottava, ja se säteilee edelleenkin hänen töistään.

Kuten niin monessa muussakin perheessä, Sibeliuksilla oli tapana antaa kaikille hauskoja lempinimiä. Eva oli Valpu, Ruth Tutteli tai Brontjos, Katarina Kaisa, Kaisu tai Kai, Margareta Piiu tai Piiju ja Heidi Hedy, Tedi, Assu tai Fikona. Myöhemmin myös tytärten perheisiin viitattiin lempinimien mukaan esimerkiksi Ruthilaisina tai Piijulaisina. Lempinimien kirjoitusasu on saattanut hieman muuttua riippuen tilanteesta tai käyttäjästä, mutta yleisesti jokaisella oli jokin suhteellisen vakiintunut kutsumanimi. Erityisesti Kaisa ja Piiu pysyivät tiukasti Katarinan ja Margaretan lempiniminä läpi elämän.

Selvennyksen vuoksi on myös muistutettava, että Margaretan puoliso Jussi Blomstedtistä tuli myöhemmin Jalas, jolloin koko perheen sukunimi muuttui. Näin ollen Margaretan sukunimet vaihtuivat Sibeliuksesta Blomstedtiin ja Jalakseen. Heidi meni naimisiin Jussin veljen Aulis Blomstedtin kanssa, joten selvyiden vuoksi käytän Margaretan perheestä sukunimeä Jalas kautta koko kirjan.

Tytärten aikuisuuden kultaiset vuodet osuivat erityisesti maailmansotien väliseen aikaan, jolloin naisen asema muuttui ja he

alkoivat pyrkiä irti kodin piiristä. 1920–30-lukujen muuttuvaa naiskuvaa tutkinut Mervi Kaarninen muistuttaa, että kansainvälisestäkin hehkutettu niin sanottu jazztyttö, ihanteellinen vapaa nainen, on kuitenkin ollut melko kaukana tuon ajan suomalaisesta naiskuvasta. Tottelevainen ja uhrautuvainenkin perheenmäntä oli todellisuutta myös paremmin toimeen tulevassa yhteiskuntaluokassa.

Sibeliusten tyttärien elämissä sekä perinteisen että modernin naisen roolit kietoutuivat yhteen. Koulutustason nousu auttoi naisia pääsemään uudenlaisiin ammatteihin, naisten äänioikeus laajensi vaikutusmahdollisuuksia ja perinteinen naiskäsitys hiljalleen murtui. Säätyläisistä tuli niin kutsuttua sivistyneistöä, ja samalla nuoren naisen elämään hiipi yhä rohkeampi tapa huvitella.

Ero vanhimman Evan ja nuorimman Heidin mahdollisuuksien välillä on selkeä. Eva kirjoitti ylioppilaaksi ja siirtyi lapsuudenkodistaan suoraan aviovaimoksi menestyvään ja merkittävään sukuun. Heidi oli isosisartaan 18 vuotta nuorempi ja kouluttautui alalle, jolle tunsu kutsumusta. Eva eli aikana, jolla häneltä edellytettiin tiettyä sivistystasoa ja seurapiiritietoutta. Heidn boheemi taloudenpito puolestaan oli jo kenties edistyksellisempää vapautta.

Vuosien myllerryksessä jokainen tyttärinä kykeni omalla tavallaan luomaan ja viemään eteenpäin sitä suurta henkistä perintöä, joka heille kotoa suotiin: Eva ja Katarina talouselämää ja musiikkia, Ruth teatteria ja kirjallista toimintaa, Margareta musiikkielämää ja Heidi arkkitehtuuria, muotoilua ja elokuvataidetta. Jos Kirstin tarina kertoo surullisella tavalla suomalaisen lapsen historiasta, ovat Eva, Ruth, Katarina, Margareta ja Heidi ansainneet paikkansa suomalaisen kulttuuriperinnön historiassa omina persooninaan, eivät ainoastaan Sibeliusten perheen tyttärinä.

1890-1910-LUVUT
YHTEENKIETOUTUVAT ELÄMÄT

JANNE JA AINO

Aino Järnefelt kohtasi Jean Sibeliuksen ensimmäisen kerran kotonaan Helsingin Mikonkadulla talvella 1888–1889. Kenraaliluutnantti Alexander Järnefeltin perheen kaupunkiasunto sijaitsi nykyisen Rautatien torin laidalla Resvoyn kolmikerroksisessa kivitalossa. Sibelius oli tullut sinne vierailulle nuoremman veljensä Christianin kanssa Ainon Armas-veljen kutsusta. Aino tervehti veljeksiä ystävällisesti. Molemmat Sibeliukset olivat komeita nuorukaisia. Christian opiskeli lääketiedettä ja Jean, tuttavallisemmin Janne, oli musiikkiopistolainen. Jälkimmäinen sai Ainon sydämen värähtämään aivan erityisellä tavalla. Nuorten välille kehittyi ilmeisesti heti jonkinlainen yhteisymmärrys, ja Ainon hyvän ystävän Hilma Wiikin mukaan ilmassa oli selvästi sähköä. Myös Armas oli sitä mieltä, että hänen ystävänsä rakastui Ainoon välittömästi, sillä tilanne tuntui vaikuttavan ikävästi Sibeliuksen kykyyn soittaa improvisaatioita yhdessä. Armas olikin käsenyt Jannea tylästi: ”Elä katsele noin minun sisareni.”

Järnefeltien perhe oli erikoinen joukko toinen toistaan kiinnostavampia hahmoja. Kenraaliluutnantti Alexander Järnefelt ja hänen venäläissyntyinen vaimonsa vapaaherratar Elisabeth, omaa sukua Clodt von Jürgensburg, elivät 1800-luvun lopulla käytännön ja kenties luonteidenkin sanelemassa asumuserossa. Kenraaliluutnantti itse

pysytteli lähinnä Vaasassa, jossa hän toimi Vaasan läänin kuvernööri-
nä, kun taas Elisabeth Järnefelt asui enimmäkseen Helsingissä ympä-
röiden itsensä omintakeisella intelligentsialla. Elisabethin salongissa
viihtyivät keskustelemassa niin toisinajattelijat kuin taiteilijat. Lapsia
Järnefelteille syntyi yhdeksän. Viidestä tyttärestä aikuisuuteen elivät
vain Aino ja Ellen. Ellida kuoli yhdeksäntoistavuotiaana keuhko-
tautiin ja kaksi nuorimmaista, Hilja ja Sigrid, kuolivat hyvin pieninä.
Pojista Armas oli säveltäjä ja kapellimestari, Arvid kirjailija, Kasper
kriitikko ja kielenkääntäjä ja Eero maalari. Järnefeltien veljekset
tunsivat tuon ajan mielenkiintoisimmat persoonallisuudet eivätkä
arastelleet tuoda heitä kotiinsa. Varsinkin Aino osoitti lahjakkuutta
kirjallisisa harrastuksissaan sekä kädentöissään. Koko sisarusarja,
Aino, veljet ja sisar Ellen, olivat läheisiä toisilleen.

Vaikka kuvernöörin säätyläisperhe oli suhteellisen mukavasti toi-
meentuleva, ei Järnefelteillä kuitenkaan ollut liikoja tuhlattavaksi,
ja Aino oppi jo varhain säästäväisyyden merkityksen. Järnefelteille
tuntui olevan myös ominaista jonkinasteinen jatkuva ristiriitojen
aikaansaama eripura. Perheen pää Alexander vastusti milloin mi-
täkin ja koki olevansa täysin eri linjoilla perheenjäsentensä kanssa.
Ainoon kaikkinaisen epäsopeu vaikutti tuolloin ahdistavasti, kuten
myöhemminkin elämässä. Hän masentui helposti ja tunsu olonsa
alakuloiseksi.

Huolimatta Armaksen kieltävistä sanoista koko perhe tuntui pi-
tävän Jannesta heti. Hämeenlinnan pikkukaupungin kasvatti, isän-
sä jo varhain lavantautiepidemiassa menettänyt Sibelius oli myös
läheinen veljensä Christianin ja sisarensa Lindan kanssa. Sibelius
tuntui ymmärtävän perheen merkityksen ja pitävän Järnefeltien ko-
din lämpimästä tunnelmasta.

Ei ollut myöskään ihme, että Aino kiinnostui nuoresta Sibeliuk-
sesta. Valokuvien ja aikalaismerkkintöjenkin mukaan Jean oli hät-
kähdyttävän komea, suorastaan runollisen näköinen nuorukainen,
joka säteili ympärilleen charmanttia vetovoimaa. Säveltäjä Otto
Kotilainen, jolle Sibelius opetti Musiikkiopistossa musiikinteoriaa,

kuvaili opettajaansa sanoin ”pitkä, solakka, sähköyväsilmäinen ja tuuheatukkainen mies”. Sibelius vaikutti luultavasti myös hyvin varmalta omasta tulevasta polustaan jätettyään lakitieteen opinnot Helsingin Keisarillisessa Aleksanterin yliopistossa kesken ensimmäisen vuoden ja antauduttuaan kokonaan musiikin alalle. Viulunsoiton opinnotkin jäivät, kun Jean totesi olevansa lahjakkaampi säveltäjänä. Jo opiskeluaikana tuotteliasta nuorukaista alettiin ilmeisesti pitää jonkinlaisena nerona.

Aino oli itsekkin viehättävä. Hyvin hoikka, hentoinen olemus ja ylväät ja elegantit piirteet olivat herättäneet muidenkin ihailijoiden huomion. Tunnetuin heistä lienee kirjailija Juhani Aho, jonka sydämeen nuori neiti Järnefelt oli jäänyt. Vuonna 1890 julkaisemassaan romaanissaan *Yksin Aho* kuvaa suorasukaisesti Pariisiin matkaavaa kirjailijaa, jonka saavuttamaton rakkaus on Suomessa. Pariisi tarjoaa tunteita ja unohdusta teoksen päähenkilölle, joka vuodattaa kertomuksessaan tunteensa ”Annaan”. Rakkauden kohde oli tunnistettavissa Ainoksi, varsinkin kun teoksessa kuvatut kohtaukset vastasivat jokseenkin hyvin Ahon omia tapaamisia Ainon kanssa. Oli sanomattakin selvää, että teos aiheutti ilmestyessään suoranaisen skandaalin. Aino ei kuitenkaan vastannut Ahon tunteisiin.

Jo syksyllä 1890 nuori säveltäjä ja kenraaliluutnantin tytär olivat keskustelleet tulevaisuudestaan yhdessä. Syyskuun lopussa Janne saattoi Ainon tämän veljen kotiin Mariankadulle Helsingin Musiikkiopistossa järjestetyn soitannollisen illanvieton jälkeen. Melkein proosallisesti Jean kosi Ainoa ennen kuin tämä ehti livahtaa sisään.

Ainon vastaus oli välitön kyllä. Nuoripari koki kiihkeän, paljolti kirjeenvaihdon kautta käydyn romanssin. Sen aikana Aino alkoi ymmärtää, että mikäli hän antautuisi tähän liittoon, olisi hänen keskityttävä olemaan ennen kaikkea puoliso ja vankkumaton tukija boheemille säveltäjälle.

Molemmat korostivat yhtenäisyyttä liitossa. Yhdessä, sitä he halusivat olla. Ainon seurustelun aikaisista kirjeistä Jannelle kuultaa erityisen vahva usko heihin, kaikkennielevä toivo olla onnellinen

pari. Kirjeissään Aino silti ilmaisee pelkonsa siitä, että isä alkaisi vastustaa liittoa. Alexander Järnefelt oli vastustanut niin Kasperin kuin Eeronkin puolisoehdokkaista, vaikka molempien valitut olivat päteviä ja vahvoja naisia. Kasperin vaimo Emma Ahonen piti muun muassa pikkulasten koulua Kuopiossa, jossa Kasper toimi lyseon venäjän kielen lehtorina, ja Eeron vaimo Saimi Swan oli näyttelijä ennen avioliittoaan.

Janne kirjoitti Ainon isälle ja pyysi tältä virallisesti tyttären kättä. Erikoista kyllä, Sibelius kirjoitti vahvalle fennomaanille ruotsiksi. Alexander Järnefelt tuntui pääsevän tämän seikan yli, sillä nuoret saivat hänen suostumuksensa liitolleen. Molempien sukulaiset ottivat uutisen Jeanin ja Ainon tulevasta avioliitosta hyvin vastaan. Erityisesti morsiamen veli Eero ilahtui kovin, sillä luontaisen vaatimattomana hän tunnisti Jannessa taiteilijasielunveljen.

Kukaan ei siis varsinaisesti vastustanut nuorten suunnitelmia, mutta sekä Ainon isä Alexander että Jannen äiti Maria toivoivat asian pitämistä vielä salassa. Samalla kannalla oli Aino itsekkin. Kihlaus tuntui kuitenkin venyvän, sillä sulhasen odotettiin ensin järjestävän asiansa niin, että nuoren parin toimeentulo olisi jollain tavalla turvattu. Jannen äiti Maria tiesi varsin hyvin, että hänen pojallaan ei toistaiseksi ollut mahdollisuuksia tarjota vaimolle juuri minkäänlaista taloudellista turvaa. Onneksi kekseliäs Janne ymmärsi hakea apurahaa yliopistolta selitettynään häämatkan olevan oikeastaan myös runonkeruumatka. Tämän lisäksi tuoreen sinfonian, *Kullervon*, kantaesitys vahvisti nuoren säveltäjän paikkaa pääkaupungin musiikkielämässä.

Toukokuussa 1892 kihlaus vihdoinkin julkistettiin ja pari kuulutettiin avioliittoon. Kihlausaika oli ollut heidän mielestään aivan tarpeeksi pitkä, vaikkakin se olikin kulunut salassa. Häitä vietettiin 10. kesäkuuta Vaasassa morsiamen perheen kesäasunnon Tottesundin eli Tottisalmen salissa. Lännä olivat vain lähimmät perheenjäsenet, eikä edes Jannen Maria-äiti päässyt matkustamaan paikalle, sillä hän oli harmillisesti sairastunut. Onneksi sentään sulhasen sisar ja veli

osallistuivat vihkiäisiin, samoin kuin Ainin vanhemmat. Häämatkaa vastavihitty pari lähti viettämään Itä-Suomeen, ja Kuopiossa Aino sai hoitaakseen myös ensimmäisiä taloudenpidon velvollisuuksia koettaessaan järjestää itselleen sopivaa apulaista. Aino toivoi apulaisekseen samaa tyttöä kuin veljensä Eeron vaimo Saimi Järnefelt. Saimi kirjoitti Ainolle ymmärtäväisesti ja pyysi tätä päättämään asian miten parhaiten taisi ja samalla kyselemään heistä jommallekummalle toista apulaiseksi sopivaa tyttöä.

Häämatkan jälkeen Sibeliukset asettuivat asumaan Helsinkiin, ensin hetkeksi Eeron ja Saimin luokse heidän sänkykamariinsa, ja sitten Wladimirinkadulle, josta Janne oli vuokrannut neljän huoneen asunnon. Koti oli miellyttävän avara, mutta vuokra oli kuitenkin nuorelleparille melko korkea. Aino vaikutti tuntevan Helsingissä epävarmuutta yleisen poliittisen tilanteen vuoksi. Suuriruhtinas-kunnan pääkaupunki eli vahvaa kasvun aikaa, mutta samalla 1890-lukua leimasi voimakas venäläistäminen.

Sibeliukset olivat toivoneet omaa, pientä perhettä, ja Ainin suureksi iloksi hän alkoi odottaa lasta jo samana kesänä. Elisabeth opasti tytärtään hoitamaan itseään tarkoin ja hyvin, olemaan varovainen mutta kuitenkin ulkoilemaan tunnollisesti. Tuon ajan tavan mukaisesti asiasta ei julkisesti puhuttu, ja pukeutumista piti hienovaraisesti muuttaa vyötärönympäryksen kasvaessa.

1800-luvun lopulla raskaus ja varsinkin synnytys olivat edelleen huolta ja jännitystä aiheuttavia asioita. Syntyvyyden säännöstelyä ei varsinaisesti terveydenhoidossa tunnettu, vaan puhuttiin luonnollisesta hedelmällisyydestä. Keskimäärin tuon ajan nainen sai viisi lasta. Yleisiä sairaaloita Suomessa oli vasta muutamia kymmeniä ja niissä synnytyspaikkoja vain vähän. Nainen siis edelleen odotti ja synnytti oman kodin yksityisyydessä, kaupungeissa yhä enemmän kättilöiden luona. Imeväiskuolleisuus oli suuri ja lapsivuodekuume ja komplikaatiot yleisiä, eikä ollut ihme, että huonovointinen Aino Sibelius oli myös hyvin levoton. Nuori vaimo oli tuolloin kirjaimellisesti elämän ja kuoleman kysymysten äärellä.

LÄMMIN JA INTIIMI KIRJA KERTOO KULTTUURIKODIN TYTÄRTEN ELÄMÄNTARINAT.

Aino ja Jean Sibeliuksen perheeseen syntyi tyttäriä 18 vuoden ajan. Kaksi vanhinta, Eva ja Ruth, muodostivat ison parin ja kaksi nuorinta, Margareta ja Heidi, pienen parin. Keskimmäisen Katarinan pari Kirsti taas kuoli jo varhain.

Eva oli perheen tukipilari ja vastuunkantaja, Ruth tunnettu näyttelijä, joka kipuli perheen ja taiteen yhdistämisessä. Katarina oli tarinankertoja, joka luopui pianistin urastaan, ja Margareta äitinsä kaltainen luja luonne. 1900-luvun alun yhteiskunnalliset muutokset vaikuttivat siihen, että nuorimmainen Heidi sai jo olla boheemi taiteilija.

Sisarukset muodostivat tiiviin yksikön, jossa Ainolan kulttuuri-kodin perintö eli vahvana. Hurmaava *Sibeliusten tyttäret* tavoittaa jokaisen persoonan muun muassa säilyneen kirjeenvaihdon avulla ja piirtää kuvan omaperäisistä ja rajoja rikkovista sisaruksista.

www.wsoy.fi

99.1

ISBN 978-951-0-46171-6